
CS-VERSLAG – RIEN DE RUIJTER

Het tweede CS-verslag bestaat uit meldingen van 2019 en de eerste van 2020, en werd gevuld door waarnemingen van Kees Peeters, Hannie Kroonsberg, Jasper Schaaf, John van Wensveen, Thijs de Boer, Wilbert Kerkhof, Ellen van der Niet, Dennis Leeuw, Wim Kuijper, Laura van Duijn, Loran Kleine Schaars, Rob Dekker, Marja van den Berg, Gerhard Cadée, N. Roeper, D. Poszig, Wim Loning, Gerrit Doeksen, Jannie Nijman, Arie Twigt, Gijsbert Twigt, Wim Langbroek, Sytske Dijkse en mijzelf.

HOLTEDIEREN

Een oorkwal *Aurelia aurita* werd op 07-12 gevonden door Gerhard Cadée en Wim Loning, tussen paal 10 en 12 op Texel. Rob Dekker meldde op 25-12 een kompaskwal *Chrysaora hysoscella* bij paal 13. Twee dagen later was hij samen met Marja van den Berg bij paal 14 op het Texelse strand en daar werd een zeepaddestoel *Rhizostoma octopus* gevonden.

Op het lijstje dat Rob stuurde stond ook een minder vaak gemelde soort, n.l. het haarpijpje *Bougainvillia muscus*. Het werd gevonden door N. Roeper en D. Poszig op 10-11

Ook een niet alledaagse vondst deed Arie Twigt op 14-03 bij Berkheide. Hij vond daar zeven exemplaren van het bezaantje *Verella vellella* (fig. 1a). Later kreeg ik door dat deze soort ook was gevonden door Marco Faasse op 13-03 bij de Brouwersdam (1x) en door Sytske Dijkse meer dan 100 op 11-03 tussen paal 9 en 10 op Texel (fig. 1b).

Figuur 1a. Bezaantje *Verella vellella*
(foto: Arie Twigt).

Van Sytske kwam ook nog een andere bijzondere melding. Op 02-02 vond ze een plastic dop met daarin kleine 'bruine wormpjes'. Dit bleek een dode kolonie kwalpoliepjes van de soort *Linuche unguiculata*, een soort uit de westelijke warme Atlantische Oceaan (fig. 2).

Figuur 1b. Bezaantje *Vellella vellella* (foto's: Sytske Dijkse, Foto Fitis).

Figuur 2. Kolonie kwalpoliepjes, *Linuche unguiculata* (foto: Sytske Dijkse, Foto Fitis).

WORMEN

Van het goudkammetje *Lagis koreni* werd een aantal kokertjes gevonden door John van Wensveen op 29-12 bij Kijkduin. Een zwarte tap *Arenicola defodiens* werd gezien op het strand van Terschelling door Kees Peeters op 06-01-20. Wim Kuijper meldde zeven exemplaren van *Owenia fusiformis* op het strand tussen Katwijk en Noordwijk (fig. 3).

Figuur 3. *Owenia fusiformis* (foto: Wim Kuijper).

WEEKDIEREN

Van Kees Peeters kreeg ik nog een lijstje met waarnemingen van Terschelling waar hij in augustus 2019 samen met Hannie Kroonsberg was. Hij meldde o.a. exemplaren van de wijde mantel *Aequipecten opercularis*, bonte mantel *Mimachlamys varia*, afgeknotte gaper *Mya truncata*, purperslak *Nucella lapillus* en Turtons wenteltrap *Epitonium turtonis*. Ook verzamelde hij een paar fossiele soorten zoals de pleistocene strandschelp *Mactra plistoneerlandica*, de brede strandschelp *Mactra glauca* (topfragmenten en een gave klep), 7x messchede *Solen marginatus*, tere hartschelp *Acanthocardia paucicostata* en de gedoornde hartschelp *Acanthocardia echinata*. Uit een gruismonster van het strand aan de westkant van het eiland (Noordsvaarder) haalde Kees exemplaren van o.a. trapgevel *Propebela turricula*, muizenkeutel *Bittium reticulatum*, penhoren *Turritella communis* en scheefhoren *Lacuna vincta*. Ter hoogte van paal 25, bij het drenkelingenhuisje, werd ook wat gruis verzameld en dat leverde o.a. de volgende soorten op: 1x gekielde cirkelslak *Tornus subcarinatus*, 1x melkwit traliedrijfhorentje *Alvania lactea*, 1x penhoren *Turritella communis*, 1x groot glanshorentje *Eulima glabra*, 4x oubliehoren *Retusa obtusa*, 1x gestreept priemhorentje *Turbonilla rufa*, 11x vliezig drijfhorentje *Rissoa membranacea*, en naast een paar trapgeveltjes *Propebela turricula* ook nog een klein exemplaar van een hoge trapgevel *Bela nebula*. In dit gruis zaten ook een paar tweekleppigen, n.l. 1x korfschelp *Corbula gibba*, 2x kleine astarte *Goodallia triangularis*, 1x dubbeltjesschelp *Lucinella divaricata* en 2x geplooide rotsboorder *Saxicavella jeffreysi*, en als laatste ook nog een zwakgeribde olifantstand *Antalis vulgare*.

Ook Jasper Schaaf stuurde een verzameling waarnemingen over 2019. Zo vond hij op 13-2 bij paal 6 op Schiermonnikoog een doublet van de grote zwaardschede *Ensis magnus*. Op 21-02 vond hij bij paal 7 op dit eiland een gave klep (14x130 mm) van deze soort, samen met twee oude kleppen van de kleine zwaardschede *Ensis ensis*. Een dag later raapte hij een groot fragment (halve klep) van de grote boormossel (pholade) *Pholas dactylus* op bij paal 7. Op 28-03 was Jasper op het strand bij de 'Zandmotor' en vond daar een scheve hartschelp *Parvicardium exiguum*, een driehoekige astarte *Astarte cf. montagui* en een spoelhoren *Acteon tornatilis*. Begin mei was hij weer op Schiermonnikoog en op 04-05 vond hij bij paal 9 een gekielde noordhoren *Neptunea despecta* en bij paal 7 een eierschelp *Gastrana fragilis*. Op 07-05 vond hij 4x wijde mantel *Aequipecten opercularis* waarvan één forma *lineata* (wit met rode lijnen over de ribben). Van 27-07 t/m 10-08 was Jasper op Terschelling en verzamelde op 29-07 bij paal 21 twee tere hartschelpen *Acanthocardia paucicostata*, bij paal 22 vond hij o.a. een ongevekt koffieboontje *Trivia arctica* en aan de andere kant van het eiland bij paal 2 een kleine fuikhoren *Nassarius pygmaeus*. Een pelikaansvoet *Aporrhais pespelecani* vond hij op 02-08 bij paal 8. Van 02-09 meldde Jasper nog een stekelhoren *Ocenebra erinacea* van de 'Zandmotor'.

Op de laatste inventarisatiedag van 2019, op 29-12, werden er in een gruisbank een paar leuke dingen gevonden. John van Wensveen meldde dat er een spoelhoren *Acteon tornatilis* en een trapgevel *Propebela turricula* verzameld werden.

Een hele bijzondere waarneming kwam van Gerrit Doeksen. Hij zag in de eerste week van januari honderden, mogelijk meer dan duizend, doubletten (vaak nog levend) van de wijde mantels *Aequipecten opercularis* op het strand van Terschelling en raapte er 200 op. Op veel van deze schelpen zaten ook muiltjes *Crepidula fornicata*. En het bijzondere was dat deze muiltjes geribd waren omdat ze de ribben van hun gastheer hadden overgenomen (fig. 4). Er zaten ook veel zeepokken op die hetzelfde verschijnsel vertoonden. Kees Peeters was begin januari ook op Terschelling en nam 114 wijde mantels mee naar huis.

Dan een duikwaarneming van Marianne Ligthart. Zij zag op 01-02 in de Grevelingen op de rifballen bij Dreischor een bruine plooislak *Goniodoris castanea* (fig. 5).

Figuur 4. 'Geribde' multjes op Wijde mantels (foto: Gerard Doeksen).

Figuur 5. Bruine plooislak *Goniodoris castanea* (foto: Marianne Ligthart).

Van Thijs de Boer kreeg ik een melding van de vondst van een fossiele klep van de grote hartschelp *Acanthocardia aculeata* bij paal 20 op Schiermonnikoog op 20-01 (fig. 6).

Figuur 6. Grote hartschelp *Acanthocardia aculeata* (foto: Thijs de Boer).

Figuur 7. Korfschelp *Corbula gibba* (foto: Ellen van der Niet).

Twee leuke waarnemingen, op 14-02 tussen Katwijk en Berkheide, van Gijsbert Twigt en Wim Langbroek waren die van een doublet van de Amerikaanse strandschelp *Mulinia lateralis* en vier doubletjes van de korfschelp *Corbula gibba*. Ellen van der Niet meldde ook een doublet van *Corbula gibba* op 11-03 bij Katwijk (fig. 7).

Op 15-02 liep Wim Kuijper samen met Laura van Duijn een strandwacht tussen Katwijk en Noordwijk. Het was enkele dagen na de storm en de vloedlijn was ondergestoven, maar in de eblijn lagen leuke dingen. Ze vonden o.a een levend doublet van de Noorse hartschelp *Laevicardium crassum*, enkele levende doubletten van de stevige strandschelp *Spisula solida*, drie levende grote tepelhorens *Euspira catena*, en enkele eikragen van deze soort.

Arie Twigt was op 07-03 op het strand bij Noordwijk en nam een stuk touw mee. Thuis ontdekte hij daarop drie kleine doubletten van de *Pteria hirundo*. In een meegenomen stuk hout vond hij 2x vertakte paalworm *Teredora malleolus* en 4x scheepsworm *Psiloteredo megotara*.

KREEFTACHTIGEN

Wim Kuijper en Laura van Duijn vonden op 15-02 ook bosjes *Obelia* met daarin 5x de gewone hooiwagenkrab *Macropodia rostrata*, 1x ruig krabbetje *Pilumnus hirtellus* en 2x bruingevlekt spookkreeftje *Caprella equilibra*. Dit spookkreeftje werd ook gevonden door Arie Twigt op 18-02 bij Katwijk. Hij vond er drie op een boei tussen de aangegroeide mossels *Mytilus edulis*, samen met 1x *Idotea pelagica*, 1x harig porseleinkrabbetje *Porcellana platycheles*, 10x porseleinkrabbetje *Pisidia longicornis*, 10x gemarmerde slijkgarnaal *Jassa marmorata* en 10x ruig krabbetje *Pilumnus hirtellus*. Op 06-03 vond Gijsbert Twigt, bij de Wassenaarse Slag, een houten balk met daarop ± 1000 grote eendenmossels *Lepas anatifera*. Arie Twigt meldde vijf exemplaren van deze soort op 14-03. Deze zaten op een plastic fles samen met 3x ruwe eendenmossel *Lepas pectinata* en 1x gestreepte eendenmossel *Conchoderma virgatum* (fig. 8).

Figuur 8. Gestreepte eendenmossel *Conchoderma virgatum* (foto: Arie Twigt).

En dan nog een duikwaarneming van Stefan Verheyen. Hij zag op 26-02 bij Bergse Diepsluis een zeesprinkhaan *Gammarus locusta* (fig. 9).

Figuur 9. Zeesprinkhaan *Gammarus locusta* (foto: Stefan Verheyen).

STEKELHUIDIGEN

Van deze groep kreeg ik een hele leuke melding van Thijs de Boer. Hij meldde een groot aantal aangespoelde kamsterren *Astropecten irregularis* op het strand van Schiermonnikoog en schreef daar het volgende stukje bij.

(TE) GULZIGE KAMSTERREN OP HET STRAND

Gewone zeesterren eten graag mossels en andere schelpdieren. Ze trekken met de zuigvoetjes aan de onderkant van hun armen de schelphelften uit elkaar en duwen dan hun maag via de mond naar buiten, zodat ze het weekdier in de mossel kunnen verteren.

Vreemd genoeg lagen er eind november op het strand van Schiermonnikoog tussen de honderden kamsterren maar enkele gewone zeesterren. Bovendien hadden enkele kamsterren vreemde 'bulten'. Bij nader inzien bleken deze kamsterren complete doubletten in hun lichaam te herbergen: enkele malen een nonnetje en ook een zaagje, te oordelen naar de vorm van de 'bult' (fig. 10).

Kamsterren eten, net als de gewone zeesterren, ook schelpdieren. Ze doen dat echter op een andere manier: ze stulpen hun maag naar buiten en trekken daarna hun maag, mét de gevangen schelp erin, naar binnen. Daar verteren ze het weekdier in de schelp en werken de lege schelpen weer naar buiten. Soms is de schelp echter groot, en gaat bovendien een beetje open staan, doordat de sluitspieren de schelp niet meer gesloten houden. Dan lukt het niet meer om de lege schelpen naar buiten te werken. De maag en andere weefsels beschadigen dan meestal en de kamster sterft. Zulke gulzige kamsterren lagen in november ook op het strand van Schiermonnikoog. Ik schat dat ca. 1 op de 100 kamsterren zo aan zijn/haar einde is gekomen. Benieuw of anderen dit verschijnsel ook kennen van het Nederlandse strand.

GEWERVELDEN

Van Texel meldde Loran Kleine Schaars eikapsels van de stekelrog *Raja clavata* (14x), 1x gevlekte rog *Raja montagui* en 4x hondshaai *Scyliorhinus canicula*. Hij verzamelde deze op 17-01 bij paal 9.

Wilbert Kerkhof vond op 09-02-20 bij Petten een eikapsel van een blonde rog *Raja brachyura* dat ondanks de stormen uit die periode op het strand was blijven liggen. Ellen van der Niet meldde, via een appje, een eikapsel

Figuur 10. Kamsterren *Astropecten irregularis*: bovenzijde (boven) en onderzijde (onder) van de dieren (foto's: Thijs de Boer).

van deze soort van Langevelderslag op 26-2-20, waarop Dennis Leeuw meldde dat hij er een week eerder één vond bij Egmond en twee bij Huisduinen. Op dit bericht reageerde Wilbert Kerkhof met de mededeling dat er op dat moment al meer dan honderd exemplaren van deze soort waren gevonden, alleen al in Noord-Holland.

Arie Twigt, Gijsbert Twigt en Wim Langbroek waren tussen 14-02 en 14-03, in verschillende groepssamenstellingen, op de stranden tussen Noordwijk en Meijndel (Wassenaar) en vonden daar de volgende eikapsels: 11x golfrog *Raja undulata*, 11x blonde rog *Raja brachyura*, 32x gevlekte rog *Raja montagui*, 1109x stekelrog *Raja clavata* en 89x hondshaai *Scyliorhinus canicula*. Maar de mooiste vondst deed Arie op 06-03 tussen Katwijk en Noordwijk toen hij een eikapsel van de grootogrog *Leucoraja naevus* vond (fig. 11).

Figuur 11. Grootogrog *Leucoraja naevus* (foto: Arie Twigt).

Eikapsels van de hondshaai *Scyliorhinus canicula* werden ook gevonden door Jannie Nijman. Zij vond op 03-03 bij Kwade Hoek een tros van 132 eikapsels. Hiertussen zaten nog 11 kapsels met rottende vulling en één met compleet ontwikkeld embryo.

Ikzelf vond op 03-03-20 bij Callantsoog, t.h.v. paal 12, een mannelijk exemplaar (7 cm) van de pitvis *Callionymus lyra*. Het was een vers aangespoeld visje met een mooi blauw en geel vlekkenpatroon.

e-mailadres van de CS-man:
rien-tien@ziggo.nl